

Økt organdonasjon ved antatt samtykke

Lovgivningen om organdonasjon varierer fra land til land, og i flere land er det tillatt med organdonasjon etter antatt samtykke. Imidlertid er det ulik praksis hvor mye de pårørendes synspunkter blir hørt. Engelske forskere har nå gjort en systematisk litteraturovergang for å se hvordan overgang til antatt samtykke har påvirket organdonasjonsraten (BMJ 2009; 338: a3162).

Studier fra Østerrike, Belgia og Singapore viser økt donasjonsrate etter at lov om antatt samtykke ble innført, men det relative bidraget fra ev. andre endringer er uklart. Faktorer som har betydning er bl.a. organtilgjengelighet, organisering av transplantasjonstjenesten, helseøkonomi og befolkningens holdning til organdonasjon. I England, der kravet er eksplisitt eller informert samtykke, var resultatene av en spørreundersøkelse i 2007 at 64 % var for en ny ordning med antatt samtykke. Dette er en økning i forhold til tidligere undersøkelser.

Menn bedre til å undertrykke sult?

Man vet lite om mekanismene bak hjernens kontroll av sultfølelsen. En amerikansk forskergruppe har undersøkt hjernen hos 23 fastende menn og kvinner ved å benytte PET-skanning (Proc Natl Acad Sci USA 2009; 106: 1249–54).

Deltakerne var fastende, og alle rapporterte om økt sult da de fikk se og kjenne lukten av mat de likte. Deltakerne ble så bedt om å forsøke å undertrykke sultfølelsen før det ble tatt en ny PET-undersøkelse. Endring i aktivitet ble registrert, i tillegg måtte deltakerne svare på spørsmål om sultfølelsen. Mennene rapporterte lavere grad av sultfølelse enn kvinnene. PET-undersøkelsene viste også tydelige forskjeller, med vedvarende aktivitet i den orbitofrontale hjernebarken hos kvinnene, men ikke hos mennene.

Epilepsi etter hjerneskade

Den høye risikoen for epilepsi etter hjerneskader varer i over ti år etter skaden skjedde, konkluderer en dansk studie (The Lancet, 2009. DOI: 10.1016/S0140-6736(09)60214-2). Forfatterne identifiserte rundt 1,6 millioner barn og unge født i perioden 1977–2002 og fikk informasjon om traumatiske hjerneskader og epilepsi fra det nasjonale sykehusregisteret for å evaluere relativ risiko.

Risikoen for epilepsi var mer enn doblet ved mild hjerneskade og sju ganger så høy ved alvorlig hodeskade. Selv ti år etter skaden vedvarte risikoen – personer med mild hjerneskade hadde 1,5 ganger høyere risiko for epilepsi, alvorlig hodeskade økte risikoen 4,5 ganger. Risikoen for epilepsi var høyere hos personer over 15 år og høyere for kvinner enn for menn.

Få behandles for epilepsi i Kina

Informasjon og kunnskap gjorde at flere pasienter fikk adekvat behandling.

Verdens helseorganisasjon har innledet den storstilte aksjonen *Epilepsi ut av skyggen*. Hensikten er å sette søkelys på epilepsi i ressursfattige land. 60–90 % av mennesker med epilepsi får ikke adekvat anfallsbehandling. I en ny artikkel beskrives et prosjekt som omfattet flere landprovinser i Kina (1). Det besto av en epidemiologisk kartlegging i to trinn, dvs. før og etter et omfattende behandlings- og undervisningsprogram. Signifikant flere pasienter med aktiv epilepsi fikk behandling etter intervensjonen, og det omtalte behandlingsgapet sank fra 63 % til 50 %.

– Et hovedmål med studien var å bryte ned fordommer, myter og misforståelser som knytter seg til epilepsi, og å øke bevisstheten om at tilstanden i de fleste tilfeller lar seg kontrollere med riktig behandling, sier Eylert Brodtkorb, professor i nevrologi ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

– De viktigste funnene var at forekomsten av epilepsi ikke skilte seg vesentlig

fra vestlige land og at bare rundt 25 % av pasientene fikk adekvat behandling. Dette setter for det første vårt eget helsevesen i perspektiv og viser hvilke ufattelige store forskjeller som finnes i verden i dag på dette området. Dessuten viser artikkelen klart hvor viktig informasjon og veiledning er til både pasienter og helsepersonell.

Opplæring av pasienter og pårørende er en lovfestet del av spesialisthelsetjenestens hovedoppgaver i Norge. Likevel kan data tyde på at forventningene om informasjon og veiledning blir utilstrekkelig imøtKOMMET. Også denne artikkelen viser til fulle at undervisning er en forutsetning for at mennesker med kroniske sykdommer skal ha nytte av behandlingen de tilbys. Det nye kan være at denne forutsetningen er uavhengig av de ytre forhold som knytter seg til sykdommen, sier Brodtkorb.

Geir Jacobsen

geir.jacobsen@ntnu.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Wang W, Wu J, Dai X et al. Global campaign against epilepsy: assessment of a demonstration project in rural China. Bull World Health Organ 2008; 86: 964–9.

Hva betyr amming på lengre sikt?

Amming påvirket ikke forekomsten av emosjonelle symptomer og atferdsproblemer ved skolestart hos barn, selv om de ble ammet oftere og lenger i første leveår.

I flere studier er det vist positiv sammenheng mellom amming, kognitiv utvikling hos barnet og emosjonell binding mellom mor og barn. Oppfølgingstiden har for det meste vært kort, og det foreligger relativt få studier av langtidseffekten av amming på barnets atferd og morens senere tilpasning.

Det er nå gjennomført en randomisert, kontrollert studie med mer enn 17 000 mødre i Hviterussland og barna deres da de begynte på skolen. Intervensjonen besto i å tilby moren ved fødselstidspunktet et eget WHO-/FN-program for å fremme amming (1). Kvinnene i kontrollgruppen fikk vanlig ammeinformasjon. Barna ble undersøkt da de var 6,5 år gamle. En av foreldrene (i 92 % av tilfellene var det moren) ble intervjuet og besvarte et spørreskjema. Samme skjema ble fylt ut av barnets lærer, som ikke visste hvem som var blitt ammet.

I intervensjonsgruppen var det sju ganger så mange som fullammet barnet sitt ved tre måneders alder (43,3 % versus 6,4 %), og

dobbelt så mange ammet noe da barnet var ett år (19,7 % versus 11,4 %). Men verken foreldre- eller lærersvarene ga holdpunkter for forskjeller mellom barna da de to gruppene ble fulgt opp. Det gjaldt totale vanskeligheter, emosjonelle symptomer, atferdsproblemer, hyperaktivitet, problemer vis-à-vis skolekamerater og positiv sosial ansvarsfølelse. Signifikant flere av kvinnene i intervensjonsgruppen ammet lenger i sitt påfølgende svangerskap (7,6 md. versus 6,1 md.).

En påvist sammenheng mellom eksponering og utfall i observasjonsstudier kan ofte ikke bekrefte i randomiserte undersøkelser. Det kan for eksempel skyldes skjevhet i den ikke-eksperimentelle studien som enten ikke er eller har latt seg justere i analysen av resultatene.

Geir Jacobsen

geir.jacobsen@ntnu.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Kramer MS, Fombonne E, Igunov S et al. Promotion of Breastfeeding Intervention Trial (PROBIT) Study Group. Effects of prolonged and exclusive breastfeeding on child behavior and maternal adjustment: evidence from a large, randomised trial. Pediatrics 2008; 121: e435–40.